

Malmö stad

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Typ av dokument	Rutin
Beslutat av	Arbetsmarknads- och socialnämnden
Fastställelse	2021-01-28
Ansvarig	Förvaltningsdirektör
Revideras	Vid förändring i arbetsformer och lagstiftning.

Rutin för tillämpning av bestämmelserna om lex Sarah

Arbetsmarknads- och socialnämnden i Malmö stad

Bestämmelserna om lex Sarah är en del av det systematiska kvalitetsarbetet och ska tillämpas inom socialtjänsten, vid Statens institutionsstyrelse (SiS) och i verksamheter enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Detta regleras i socialtjänstlagen och Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om lex Sarah (SOSFS 2011:5). Var och en som fullgör uppgifter inom dessa verksamheter har ansvar för att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet. Syftet med bestämmelserna om lex Sarah är att verksamheten ska utvecklas och att missförhållanden ska rättas till. Till stöd för tillämpningen finns *Lex Sarah – handbok för tillämpningen av bestämmelserna om lex Sarah* (Socialstyrelsen).

Syftet med rutinen är att klargöra tillämpningen av lex Sarah inom arbetsmarknads- och socialnämnden gällande;

- rapportering,
- skyldighet att undanröja och avhjälpa missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande,
- utredning och dokumentation,
- anmälan till Inspektionen för vård och omsorg,
- intern och extern information samt
- hantering av jäv.

RAPPORTERING

Vem som rapporterar

All personal som är verksam inom socialtjänsten är skyldig att rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden. Rapporteringsskyldigheten omfattar anställda, uppdragstagare, praktikanter, studerande och deltagare i arbetsmarknadspolitiska program och som inom ramen för ett sådant program, arbetar eller praktiserar i en verksamhet inom socialtjänsten¹. Det är den som uppmärksammar eller får kännedom om händelsen som ska rapportera den oavsett var i verksamheten den inträffat. Med verksamheten avses i detta fall alla verksamheter inom arbetsmarknads- och socialnämndens ram som omfattas av lex Sarah. Vid rapportering

¹ Lex Sarah - handbok för tillämpningen av lex Sarah, Socialstyrelsen s.34 - 35

är det viktigt att missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållandet kan härledas till faktiska omständigheter. Anonymitet vid rapportering försvårar detta och en anonym rapport innebär att rapporteringsskyldigheten inte fullgjorts.

Som stöd för att veta om rapporteringsskyldigheten inträder kan en bedömning göras enligt nedan²;

- Har missförhållandet inträffat inom nämndens verksamhet? Eller kan händelsen kopplas till verksamheten på annat sätt?
- Berör missförhållandet någon som får eller kan komma i fråga för insatser inom den egna verksamheten?
- Har någon utfört handlingar eller genom försummelse eller av annat skäl underlåtit att utföra handlingar?
- Innebär det inträffade eller har det inneburit ett hot mot, eller har det medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa?
- Var det inträffade en påtaglig risk för ett missförhållande?

Vad som rapporteras

Den som omfattas av bestämmelserna om lex Sarah ska rapportera missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden som rör den som får eller kan komma ifråga för insatser i verksamheten. Ett missförhållande kan gälla såväl utförda handlingar som handlingar som någon av försummelse eller av annat skäl låtit bli att utföra, som har utgjort ett hot mot eller medfört konsekvenser för enskildas liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Med påtaglig risk för missförhållande menas en uppenbar och konkret risk för missförhållande.

Nedan följer några exempel på handlingar och underlåtelser³;

- Fysiska övergrepp
- Sexuella övergrepp
- Psykiska övergrepp
- Ekonomiska övergrepp
- Brister i bemötande av anställda med flera
- Brister i rättssäkerhet vid handläggning och genomförande
- Brister i utförande av insatser (insatser som utförts felaktigt eller inte alls)
- Brister i fysisk miljö, utrustning och teknik

Den som rapporterar behöver inte göra överväganden om allvarlighetsgraden i händelsen, detta görs under utredningen.

Hur rapportering sker

Rapportering av händelser görs i första hand i arbetsmarknads- och socialförvaltningens webbaserade rapporteringssystem Flexite. Vid tekniska problem finns dokument att fylla i på intranätets sida, ASF Flexite IOF. Rapportering ska ske

² Lex Sarah - handbok för tillämpningen av lex Sarah, Socialstyrelsen s.46

³ Lex Sarah - handbok för tillämpningen av lex Sarah, Socialstyrelsen s.51

genast efter att händelsen uppmärksammats. I rapporten ska händelsen beskrivas så utförligt och konkret som möjligt.

Rapportering vid helg, kväll och natt

Vid akuta behov helg, kväll och natt kontaktas:

- chef i beredskap på journummer inom verksamhetsområde individ och familj
- chef i beredskap på journummer inom verksamhetsområde boende, tillsyn och service
- närmast överordnad chef inom övrig socialtjänst

Rapportering från statlig och enskild verksamhet

Arbetsmarknads- och socialnämnden kan besluta om en insats som utförs av enskild eller statlig verksamhet, det är då den beslutande nämnden som ansvarar för att insatsen som ges till den enskilde är av god kvalitet. Har ett missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande inträffat inom en statlig (SiS) verksamhet eller enskild verksamhet är det deras ansvar att rapportera, utreda, anmäla till Inspektionen för vård och omsorg samt meddela arbetsmarknads- och socialnämnden. För upphandlad verksamhet säkerställer förvaltningen att rutiner om detta finns i avtal.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ansvarar för att följa upp situationen för den eller de enskilda som drabbats. Då information som nämnts ovan inkommer blir det en allmän handling hos nämnden och ska diarieföras.

OMEDELBARA ÅTGÄRDER

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande som har rapporterats ska avhjälpas eller undanröjas utan dröjsmål. Den sektionschef som tar emot rapport om missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande ansvarar för att omedelbart vidta de nödvändiga åtgärder som situationen kräver. Ansvarig chef ska också försäkra sig om att den enskilde och berörd personal får det stöd som krävs.

UTREDNING OCH DOKUMENTATION

Vem utreder

Ett missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande ska dokumenteras, utredas och avhjälpas utan dröjsmål. Utredningen ska inledas utan dröjsmål och genomförs av utsedd lex Sarah utredare enligt SOSFS 2011:5. Lex Sarah utredaren diarieför inkommen rapport om missförhållande och påtaglig risk för missförhållande utan dröjsmål i Platina. Utredning och övriga handlingar i ärendet samlas sedan i samma ärende i Platina. Dokumentation i lex Sarah ärende hålls i huvudsak åtskild från enskildas personakter.

Vad innehåller utredningen

I utredningen tydliggörs exempelvis händelseförloppet, vilka faktorer som påverkat händelsen, identifierade bakomliggande orsaker på systemnivå samt vilka konsekvenser händelsen har fått, eller kunde ha fått, för den enskilde. Hur omfattande utredningen måste vara beror på vad som har hänt, ärendet måste vara tillräckligt utrett för att den som ska fatta beslut i ärendet ska ha tillräckligt underlag för att kunna fatta ett korrekt

beslut⁴. Lex Sarah utredaren bedömer om påtaglig risk för missförhållande eller missförhållande förelegat, föreslår åtgärder och bereder ärendet till arbetsutskottet för beslut. Om den rapporterade händelsen, efter utredning, inte bedöms vara ett missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande så kan ärendet ändå hanteras inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet men då i form av en kvalitetsavvikelse. Lex Sarah utredaren dokumenterar utredningen i arbetsmarknads- och socialförvaltningens utredningsmall för lex Sarah.

Sektionschefens ansvar i ärendet

- Vidta omedelbara åtgärder för att avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet eller den påtagliga risken för missförhållande.
- Informera närmast överordnad chef för verksamheten om det inträffade.
- Informera den enskilde och legal företrädare om att rapport inkommit.
- Kontrollera att händelsen registrerats i rapporteringssystemet *Flexite*.
- Dokumentera vidtagna åtgärder i rapporteringssystemet *Flexite*.
- Vid behov erbjuda stöd till den enskilde, anhöriga och medarbetare.
- Informera berörda medarbetare om händelsen och vidtagna åtgärder, med hänsyn till vad som är möjligt.
- Dokumentera information om lex Sarah rapport i journal. I övrigt hålls personakten skild från dokumentationen av lex Sarah.
- Informera den enskilde när en anmälan har gjorts till IVO om ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande.
- Utse annan ansvarig att ta emot rapporter vid frånvaro.
- Följa upp åtgärder samt bedriva förbättringsarbete utifrån de genomförda utredningarna.

Lex Sarah-utredarens ansvar i ärendet

- Genomföra och dokumentera utredning samt bedöma hur händelsen ska klassificeras. Om det förelegat ett missförhållande/påtaglig risk för missförhållande ska utredningen lämnas till arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott för beslut om föreslagna åtgärder i enlighet med gällande delegationsordning.
- Hantera ärendet och dokumentation fortlöpande i Flexite och Platina.
- Informera berörda chefsnivåer vid missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande.
- Informera kommunikationsavdelningen vid allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för allvarligt missförhållande.
- Följa ärendeprocessen inför beslut i arbetsutskottet.
- Upplysa registrator om delegationsbeslut i de fall bedömning görs att den rapporterade händelsen inte är ett missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande.

⁴ IVO- [Frågor och svar om lex Sarah](#)

- Ansvara för att expediera ärenden med beslut om anmälan av allvarliga missförhållanden och påtaglig risk för allvarligt missförhållande till Inspektionen för vård och omsorg.
- Godkänna åtgärderna som vidtagits i enlighet med arbetsutskottets beslut och avsluta ärendet. Dokumentera i personakt att utredning enligt lex Sarah upprättats och att beslut fattats av AU. I övrigt hålls personakten skild från dokumentationen av lex Sarah.
- Sammanställa rapporter inom den egna verksamheten och inkomna rapporter från enskild verksamhet och/eller verksamhet vid Statens institutionsstyrelse årligen.

ARBETSUTSKOTTET

Ärendet bereds av lex Sarah utredaren enligt beslutade arbetsformer inom arbetsmarknads- och socialnämnden och enligt rutin för ärendehantering till arbetsutskottet. Arbetsutskottet beslutar om de åtgärder som har vidtagits och planeras är tillräckliga.

ANMÄLAN TILL INSPEKTIONEN FÖR VÅRD OCH OMSORG

Arbetsutskottet beslutar om händelsen ska anmälas enligt lex Sarah till Inspektionen för vård och omsorg som ett allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för allvarligt missförhållande. Från den tidpunkt det konstateras att ärendet rör sig om ett allvarligt missförhållande eller påtaglig risk för allvarligt missförhållande ska det snarast anmälas till IVO. Den färdigställda utredningen lämnas till Inspektionen för vård och omsorg senast två månader efter att anmälan har gjorts om den inte är avslutad vid tillfället för anmälan. Arbetsutskottets beslut skickas av lex Sarah utredare till IVO när ärendet har justerats.

Om arbetsutskottet beslutat om anmälan till IVO innan utredningen är färdig och det senare i utredningen visar sig att händelsen inte längre bedöms vara påtaglig risk för allvarligt missförhållande eller allvarligt missförhållande avslutas utredningen och lämnas till arbetsutskottet för beslut om att lämna information om ny bedömning till IVO. Beslut och utredning skickas till IVO som i sin tur tar ställning till om de delar anmälarens uppfattning. Om så är fallet avslutar IVO ärendet. Lex Sarah-utredaren avslutar ärendet efter att beslut från IVO har inkommit.

INFORMATION

Information om rapporteringskyldigheten

Berörd chef ansvarar för att personal vid anställning, praktik och eventuellt uppdrag får information om innebörden av lex Sarah, rapporteringskyldigheten och vem som är utsedd att ta emot lex Sarah rapporter i det berörda verksamhetsområdet.

Informationen om detta ges därefter årligen och om mottagare av rapporterna ändras

ska detta också meddelas. Syftet med informationsskyldigheten är att medarbetaren ska kunna fullgöra rapporteringsskyldigheten.

Extern information

Lex Sarah anmälningar kommuniceras via pressmeddelande. Då ett ärende bedöms avse en påtaglig risk för allvarligt missförhållande eller allvarligt missförhållande informerar lex Sarah utredaren snarast kommunikationsavdelningen om detta via asf.kommunikation@malmo.se. Kommunikatören, lex Sarah utredaren och/eller chefen för avdelningen förbereder pressmeddelandet, tidplan och utser kontaktperson i ärendet. Lex Sarah utredaren ansvarar för att meddela kommunikatören då arbetsutskottet fattat beslut om att lämna anmälan till IVO samt för att handlingar är tillgängliga, och att eventuella sekretessmarkeringar gjorts, vid publicering av pressmeddelandet. Då kommunikationsavdelningen publicerar pressmeddelandet ansvarar kontaktperson/talesperson för att vara tillgänglig. Kommunikatören lämnar kopia av pressmeddelandet till förvaltningens ledningsgrupp samt nämnd.

JÄV

Om den som har ansvar för att avhjälpa och undanröja eller utreda missförhållandet berörs av innehållet i rapporten eller är den som rapporterat, övergår ansvaret till utsedd ersättare. Bestämmelserna om jäv i kommunallagen ska tillämpas.

SYSTEMATISKT KVALITETSARBETE

I det systematiska kvalitetsarbetet är det viktigt att tillvarata erfarenheter från tillämpningen av lex Sarah. Syftet med lex Sarah-bestämmelserna är att komma till rätta med brister i den egna verksamheten, att utveckla den och förhindra att missförhållanden upprepas. För detta krävs uppföljning på olika nivåer, både utifrån enskilda ärenden men också på aggregerad nivå. I SOSFS 2011:9 anges att Lex Sarah-rapporter ska användas på olika sätt i det systematiska förbättringsarbetet. De ska vara en del i det material som verksamheten sammanställer och analyserar för att kunna se mönster och trender som indikerar brister i verksamhetens kvalitet, de ska användas som underlag för att vidta de åtgärder som krävs för att säkra verksamhetens kvalitet samt användas som underlag för att ändra processer och rutiner som inte är ändamålsenliga⁵.

I arbetsmarknads- och socialförvaltningen finns ett lex Sarah nätverk där lex Sarah utredare från samtliga verksamhetsområden ingår. I nätverket kan utredarna nyttja varandras kompetenser och där hanteras också utvecklingsfrågor avseende lex Sarah. I förvaltningens kvalitetsnätverk görs uppföljning av avvikelser, däribland lex Sarah, i syfte att beakta mönster på den förvaltningsövergripande nivån och sprida kunskap om förbättringsarbete mellan verksamhetsområdena.

ARKIVREDOVISNING LEX SARAH

För information om förvaring och bevarande av handlingar som omfattas av lex Sarah hänvisas till *Arkivredovisning för arbetsmarknads- och socialnämnden*.

⁵ Lex Sarah - handbok för tillämpningen av lex Sarah, Socialstyrelsen s.19